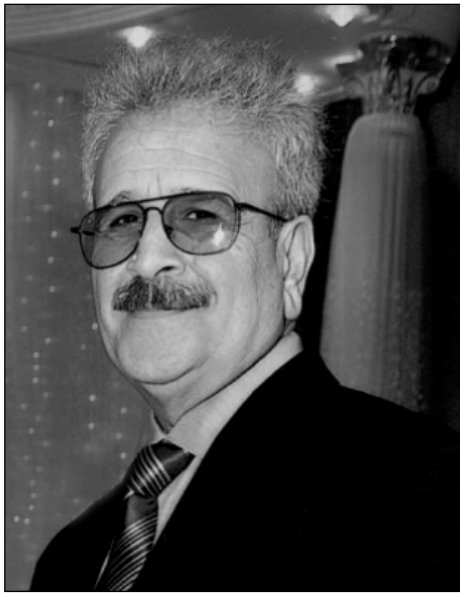




Şəxsiyyət! Onu sözlə ifadə etmək azdır, onu satın almaq mümkün deyil. Xarakteri bütöv, əxlaqi təmiz, mənəviyyəti yüksək, cəmiyyətdə mövqeyi olan səmimi, mehriban insanlara şəxsiyyət deyilir.



Təriyel Vəliyev şəxsiyyət idi. Adamlar ona tərəf meyilli idilər, onu görəndə sevinirdilər. Artıq saçlarına dəndüşmüş, möhkəm bədənli, asta danışan Təriyel həmişə diqqət mərkəzində olurdu, hər yerdə arzu edilən qonaq idi.

Azərbaycan Televiziyasında rejissor T.Vəliyevi hamı yaxşı tanıyır və sevirdi. İlk çoxseriyalı televiziya tamaşasına - dramaturq Aslan Qəhrəmanovun "Səni axtarıram", "Bağışla" və "Səndən xəbərsiz" trilogiyasına quruluş verəndən sonra onu milyonlar tanıdı və sevdi. İndiyə kimi də bu üçseriyalı televiziya tamaşasını xatırlayırlar. Bu televiziya tamaşaları Azərbaycan Televiziyasının Qızıl fondunda qorunub saxlanılır. Həmkarlarının dediyinə görə, birinci iki tamaşa efirə verildikdən sonra respublikamızın müxtəlif regionlarından redaksiyaya 27 min tamaşaçı məktubu daxil olmuşdur. Həqiqətən bu, ədəbi hadisə idi.

Baş rolların ifaçılarının dediklərindən:

Xalq artisti Fəxrəngiz Mütəllibova: "Mən deyirdim ki, aktyorluq sənətini seçməyə, o, Tanrı vergisidir. Sonralar isə onu sevirsen, tamaşaçı rəğbəti qazanırsansa, şöhrət zirvəsinə ucalırsan. Belə xoşbəxtlik mənə də nəşib olub. Bunun üçün də xatirini qardaşımdan artıq istədiyim, zamanımızın ən istedadlı, ən qədərbilən televiziya rejissoru Təriyel müəllimə minnətdaram. İndinin özündə də mənə oynadığım həmin rolun adı ilə müraciət edirəm..."

Xalq artisti Yaşar Nuri: "Təriyellə işləmək, çəkilişlər aparmaq həm asan, həm də çətin. Unutqan, yaddaşsız aktyoru danlamırdı. Amma onun özünə elə baxırdı ki, bilmirsən qəti qərar verir, yoxsa təvəqqe edir ki, rejissor mizanına doğru-dürüst əməl et, tamaşanın profilinə uyğun oyna. Dostumuz, sevimli sənətkarımız quruluş verdiyi hər bir ekran əsərinin fundamentini beynində, ürəyində yaradır, sonra araya-ərsəyə gətirir.

O özündən əvvəlki şərəfli yolu çox böyük uğurla, ləyaqətlə davam etdirir..."

O da maraqlıdır ki, rejissor T.Vəliyev əvvəlcə bir tamaşaya quruluş verməyi planlaşdırıb, lakin "Səni axtarıram" efirdə göstərildəndən sonra Azərbaycan Televiziyasına çoxsaylı tamaşaçıların ardı-arası kəsilməyən məktubları yazırlar. Qərara alınır ki, 2-ci hissə çəkilsin. Beləliklə, "Bağışla" yaranır. Eyni hal təkrar olunur. Yeni tamaşaçıların məktublarının sayı daha da çoxalır. Tamaşaçıları Elçinlə (Yaşar Nuri) Gülnarın (Fəxrəngiz Mütəllibova) ailə qurmalarını arzu edirdilər. Bu dəfə 3-cü hissə? "Səndən xəbərsiz" hazırlanıb efirə verildi.

T.Vəliyev 3-cü hissənin çəkilişi ilə bağlı müsahibələrinin birində belə demişdir: "Tamaşaçıların xahişi ilə müəlliflə birgə tamaşanın ardını çəkdi. Tamaşanın sonu başqa formada çəkilməmişdi, lakin məcbur olub qəhrəmanları birləşdirdik. Deyərdim ki, Azərbaycan Televiziyasında bu əsər yeganə tamaşa idi ki,

tamaşaçı sevgisi, tamaşaçı arzusu bu qədər güclü oldu."

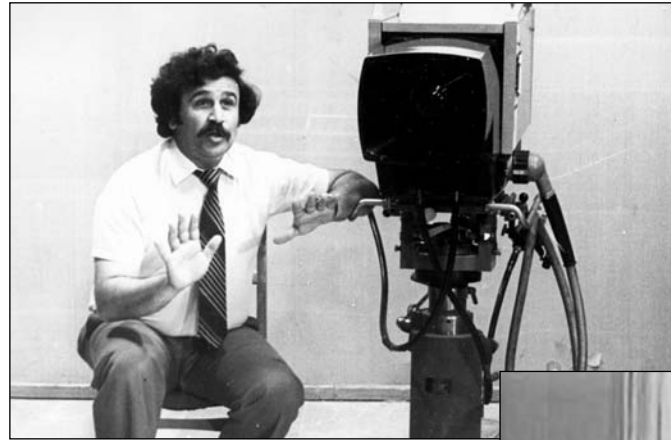
Bu gün məhəbbət mövzusunda hazırlanan tamaşalarda Elçin-Gülnar xarakterlərindəki ruhun, hərərin o qədər də hiss olunmadığını deyən müxbirə rejissorun cavabı belə olmuşdur: "İstəsək də, istəməsək də zamanla, dövrə ayaqlaşmaq lazımdır. Ümumiyyətlə, Elçin? Gülnar məhəbbəti bu gün yoxdur, deyərdim. Çünki bugünkü gənclik üçün hər şey daha da asanlaşıb, sadələşib. O eləçatmaz məhəbbəti sanki onlar yaşamaq istəmirlər.

Üç hissədən ibarət tamaşa xeyli müddətdir ki, çəkilib. Lakin görün tamaşaçı kütləsi bunu necə qəbul edir. Yaşlı və orta nəsil belə mənəvi dəyərləri yüksək olan əsərlərdə öz gənclik xatirələrini, o eləçatmaz illərin bir parçasını axtarırlar. Bugünkü gənc nəsil isə tamamilə fərqli baxışla bunları qarşılayır".

Rejissor T.Vəliyev bizim ana televiziya-mızın ən qiymətli adlandırdığımız mahiyyətini, yeni xüsusiyyətini, əsil mənasını ömrünün sonuna kimi özündə qoruyub saxlaya bilmişdi. O, həmişə deyirdi: "Azərbaycan Televiziyası mənəviyyət televiziya-sıdır. Televiziya həyatının əsas hissəsidir".

Təriyelin demokratizmi və həyata inamı insanlara, o cümlədən tələbələrə qayğısından irəli gəlirdi.

Azərbaycanın tanınmış kino və televiziya rejissoru, respublikanın əməkdar incəsənət xadimi Təriyel Təyyar oğlu Vəliyev 1944-cü il fevralın 24-də İmişli rayonunda dünyaya göz açmışdır. Lakin o, orta təhsilini Bakının 172 nömrəli məktəbində almışdır. Hələ uşaq ikən kinoya və teatra böyük maraq göstərirdi, özü-



nün dedi ki, incəsənət vurğunu idi. Məktəbin dram dərnəyində hazırlanan kiçik tamaşalarda iştirak edirdi.

T.Vəliyevin uşaqlıq xatirələrindən: "Mən uşaqlıq illərindən televiziya-yə möcüzə, nağıllar aləmi kimi baxırdım. Günlərin birində mənə və bacımı Azərbaycan Dövlət Gənc Tamaşaçıları Teatrına apardılar. O vaxt biz hələ orta məktəbdə oxuyuruq. Sevincimizdən gecə gözümüzə yuxu gətmədi, səhərə qədər oyaq qaldıq.

Maraqlıdır ki, teatrda gördüklərimiz də nağıl-tamaşa idi. Elə o nağılla da mən televiziya-yə gəldim və həyatımı möcüzələr aləmi ilə bağladım".

Təriyel elə bu istəklə, bu arzu ilə əvvəlcə indiki Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində, sonra isə Leninqrad Dövlət Teatr, Musiqi və Kinematografiya Akademiyasında oxumuş, kino və televiziya rejissoru ixtisasına yiyələnmişdir. Bakıda onun sənət müəllimi professor Mehdi Məmmədov olmuşdur. Bundan başqa, ona Adil İsgəndərov, Tofiq Kazimov və Lütfi Məmmədov kimi sənətkarlar dərs demiş, Təriyel onlardan seçdiyi sənətin sirlərinə dərinləndirən yiyələnmişdir.

Onun televiziya-yə gəlməsi tarixəsi də maraqlıdır. Təriyel əsgəri xidmətinə başa vurub doğma Bakıya qayıtdıqdan sonra bir müddət rejissor Lütfi Məmmədovun xalq teatrında qoyulan tamaşalarda iştirak edir. Günlərin birində isə ... tələbə yoldaşı, Azərbaycan Teleradio Verilişləri Komitəsində çalışan Pərviz Cəfərov (rejissor Elxan Cəfərovun atası) ona bu yaradıcılıq təşkilatında bir yerdə işlə-

məyi məsləhət görür. Beləliklə, gənc mütəxəssis 1967-ci ildə radioda fəaliyyətə başlayır, "Qitədən qitəyə" onun ilk verilişi olur. İlk iş, ilk uğur. Elə ilk gündən o, işgüzarlığı, yüksək mədəniyyəti, iş məsuliyyəti ilə kollektivin diqqətini özünə cəlb edir. Sonradan Təriyel televiziya sahəsinə keçərək, burada da özünü istedadlı rejissor kimi göstərir və ömrünün sonuna kimi Azərbaycan Televiziyasında rejissor vəzifəsində çalışır.

Təriyel müəllim bu illər ərzində bir sıra televiziya tamaşalarının, sənədli filmlərin, dövlət tədbirlərinin, bayram proqramlarının, televiziya verilişlərinin quruluşçu rejissoru olmaqla yanaşı, uzun müddət televiziyanın Ədəbi dram verilişləri baş redaksiyasının baş rejissoru vəzifəsində işləyir. O, bir rejissor kimi yazıçılardan İsi Məlikzadənin "Qaranquş yuvası", Seyid Hüseynin "Məhəbbət macərası", Əzizə Əhmədovanın "Pəncərədə işıq", Mar Bayciyevin "Duel", Anarın "Ötən ilin son gecəsi" (R.Həsənoğlu ilə birgə), "Evləri köndələn yar" (R.Həsənoğlu ilə birgə), Vəqif Səmədoğlunun "Yaşıl əynəkli adam - 1" (R.Həsənoğlu ilə birgə) əsərləri əsasında televiziya tamaşalarına quruluş verir.

Bundan başqa, quruluşçu rejissor L.Məmmədovun "Atayevlər ailəsi", "Göz həkimi", "Mehmanxana sahibəsi" və "Yad qızı", G.Güləhmədova - Martinovanın "Sən həmişə mənimsəsən", M.Ələkbərzadənin "Dəfn edilmiş ölümlər" və s. tamaşalarının televiziya rejissoru Təriyel müəllim olmuşdur.

Azərbaycanın xalq artisti Əliağa Ağayev T.Vəliyevin fəaliyyətini belə qiymətləndirmişdir: "Ömrüm-günüm səhnədə, çəkiliş meydançalarında keçib. Amma Təriyel kimi mədəni, yumşaq tonda məsləhət, mizan, quruluş verən rejissor görməmişəm. O, təkə öz adını yox, həm də iş yerinin nüfuzunu, şərəfini qoruyur".

Bəli, Təriyel müəllim-dəki bu xasiyyəti, bu işgüzarlığı, sənətə vurğunluğu ətrafında olanların hamısı görürdü. Hətta televiziyanın Ədəbi dram verilişləri baş redaksiyasının şöbə müdiri Həbibə Məmmədvanlı belə demişdi: "Oğul, səni anan

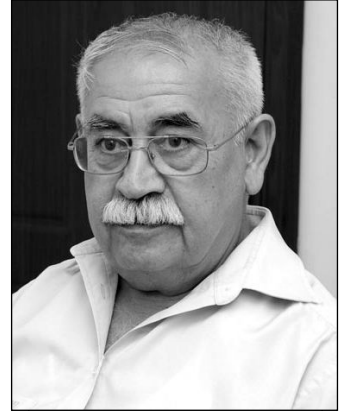


burada - studiyada, kameralar arxasında, rejissor pultunda populyarlığı, hörmət, nüfuz qazanmaq üçün dünyaya gətirib. Sağ ol ki, etimadı doğruldursan.

Sən redaksiyamızın adını ucaltmaq üçün min bir əzabə qatlaşırsan".

T.Vəliyevin yaradıcılığı çoxşaxəli idi. Onun Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsinin 30 illiyi münasibətilə "Xalqa həsr olunmuş ömür", Qurtuluş günü ilə bağlı "Xilas günü", eləcə də "Heydər Əliyev - 75", "Əbədiyyət" proqramları yüksək səviyyədə hazırlanmışdı. Yeni il və Novruz bayramlarına həsr olunmuş bədii-publisistik, "Aktyorlar və rollar", "Səhnə xadimləri", "Yeni tamaşalar", "Sənət fədailləri" və başqa verilişləri təzəliyi ilə seçilirdi.

Onun "Azərbaycantelefilm" Yaradıcılıq Birliyində çəkdiyi "Gün keçdi" (2012; bəstəkar



Aydın Kazımzadə, Azərbaycanın əməkdar incəsənət xadimi

Emin Sabitoğlu haqqında), "Qalalı dağlar" (1995; tammetr.), "Ləyaqət hücrəsi" (2011; yazıçı İlyas Əfəndiyev haqqında, tammetr.), "Muğam" (1995; tammetr.), "Səni axtarıq" (2013), "Tanrı payım, telli sazım" (2007) və s. televiziya sənədli filmləri müxtəlif illərdə lentə alınsa da, bu gün də mavi ekranlarda uğurla nümayiş etdirilir.

Jurnalist Telman Mehdiqanlının həmkarı haqqında dedi ki, dost sözü: "Ötən əsrin 70-80-ci illəri haqlı olaraq milli tariximizə qızıl həffələ yazılıb... Ürək sözlərini demək üçün görkəmli ziyalılar Azərbaycan Dövlət Televiziyasına dəvət olunardılar. Ən əsası, biz günün mövzusunda uyğun süljetlər, reportajlarla yanaşı, tamaşaçıları düşündürən, maraqlandıran bədii-publisistik verilişlər hazırlayırdıq. Bu məsələdə ən böyük, ən çox əməyi, xidməti olanlardan biri Təriyel Vəliyev idi. Rəhbərlik, kollektiv ona inanırdı..."

T.Vəliyev Azərbaycan Televiziyasında işləməklə yanaşı, 1988-ci ildən etibarən Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində pedaqoji fəaliyyət göstərirdi. İşə müəllim kimi başlayan Təriyel sonradan Kinoshünaslıq kafedrasının müdiri təyin olundu. Universitetdə "Televiziya rejissoru" kafedrası yaradılarda T.Vəliyev kafedra müdiri vəzifəsinə keçirildi. O, 2007-ci ildən ömrünün sonuna kimi bu kafedraya rəhbərlik etdi.

Professor T.Vəliyev yüksək mədəniyyətə malik, bacarıqlı və istedadlı müəllim idi. Onun yetirdiyi onlarla tələbə bu gün Azərbaycan televiziya məkanında müxtəlif kanallarda rejissor, operator, baş rejissor və digər vəzifələrdə çalışırlar.

Təriyel müəllim həm də gözəl ailə başçısı idi. Övladları - Vüqar, İlqar və Elmar atalarının yolunu davam etdirirlər. Atalar yaxşı deyib: "Ot öz kökü üstə bitər."

Bu günlərdə Azərbaycan Dövlət Film Fondunda görkəmli televiziya və kino rejissoru, professor T.Vəliyevin xatirə gecəsi keçirildi. Xatirə gecəsinə onun qohumları, tanışları, dostları, sənətkarlar və tələbələri toplaşmışdılar.

Gecədə həmkarları çıxış edib T.Vəliyev haqqında xatirələrini söylədilər. Çıxışlardan sonra Təriyel müəllimin tələbəsinin çəkdiyi və öz müəlliminə həsr etdiyi "Kadr arxasında qalan rejissor" sənədli filmi nümayiş olundu.

Gözəl insan və peşəkar rejissor T.Vəliyev bu gün cismani aramızda olmasa da o, ruhən həmişə bizimlədir, dostlarının xatirələrində, yaratdığı televiziya tamaşalarında və çəkdiyi televiziya filmlərində yaşayır.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında KİVDF, Layihənin istiqaməti: 'İctimai və dövlət maraqlarının müdafiəsi'